1963
ଜାନୁଆରୀ, 23

କ୍ରିଷ୍ଣା ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟିଲ୍

ବନାମ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ

(ଏସ୍. ଜେ. ଇମାମ୍, କେ. ସୁବ୍ଵା ରାଓ, ରଘୁବର୍ ଦୟାଲ୍,
ଏବଂ ଜେ. ଆର. ମୁଧୋଲକର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ଅପରାଧିକ ଆଇନ - ଧାରା 34 ସହିତ ମୂଳ ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚାରି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି - ତିନି ଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ - ଧାରା 34 ସହିତ ମୂଳ ଅପରାଧ ଅଧୀନରେ ଜଣଙ୍କର ଦଣ୍ଡାଦେଶ - ଏହାର ଉପଯୁକ୍ତତା - ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡିକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଗଲା - ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860 (1860ର 45), ଧାରା 34, 302 ।

ଚାରି ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ ବିଶ୍ଵନାଥଙ୍କ ହତ୍ୟା ମାମଲାରେ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଚାରକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା ଯେ ମୃତକଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମିଳିତ ଆକ୍ରୋଶ ରଖି ସେମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ମୃତକଙ୍କୁ ହଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟ ପୃଥକ ଭାବରେ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ନୁହେଁ ବୋଲି ନିବେଦନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଅନ୍ୟତ୍ର ଉପସ୍ଥିତି ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଏକ ଆଳ ନେଇଥିଲେ । ବିଦ୍ଵାନ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନେ ସତ୍ୟ କହୁ ନଥିଲେ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଦ୍ଵାରା ଦିଆଯାଇଥିବା କଥନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଥିଲା । ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅଧୀନରେ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାଜ୍ୟ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଆବେଦନକୁ ଆଗତ କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ନୁହେଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଏହି ଅପରାଧ ଘଟିବାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ କି ନାହିଁ ତାହା ସନ୍ଦେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ

କିମ୍ବା ଅଧିକ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ 2, ଆବେଦନକାରୀ, ତେଣୁ ଏହି ଅପିଲ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଚାରି ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ରଚନାତ୍ମକ ଦାୟିତ୍ୱ ଆଧାରରେ କେବଳ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା ଯେ ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅଦାଲତ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଏହା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବା ଉଚିତ ଯେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉକ୍ତ ଅପରାଧ କରିବା ପାଇଁ ନାମିତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ ପୂର୍ବରୁ ମିଳିତ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

ଆହୁରି କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଲାଭ ଦେଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୁଅନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆଇନର ପରିଣାମ ସମାନ ହେବ : ଏହାର ଅର୍ଥ ସେମାନେ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାର ପ୍ରଭାବ ହେଉଛି ଯେ ସେମାନେ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଯଦି ସେମାନେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିନଥାନ୍ତେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟରେ ଦର୍ଶାଯାଇନାହିଁ ଯେ ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, କିମ୍ବା ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ, ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକୁ ବାତିଲ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ମୋହନ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ, [1962] Supp. 3 S. C. R. 848, ପ୍ରୟୋଗଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 201/1962 ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1405/1961ରେ ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 20 ଫେବୃଆରୀ, 1962 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଅପିଲ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ *ସି. ଏଲ. ସରୀନ* ।

1963

କ୍ରିଷ୍ଣା ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟିଲ୍

ବନାମ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓ

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କପାଇଁ *ଏଚ୍. ଆର୍. ଖାନ୍ନା* ଏବଂ *ଆର୍. ଏଚ୍. ଧେବର* ।

1963, ଜାନୁଆରୀ **23** । ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓଙ୍କ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା - ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ଦୁଇଜଣିଆ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଛି, ଯାହା ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍, କୋଲାବାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିଦେଇଛି ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିଛି ।

ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲା ସଂକ୍ଷେପରେ କୁହାଯାଇପାରେ ।1959 ମସିହାରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୁଧା ଏବଂ ଗୋବିନ୍ଦ ଧୟା ନାମକ ଦୁଇ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କିଛି ଲୋକ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ଜଣେ ଦେଓରାମ ମାରୁତି ପାଟିଲଙ୍କ ସମେତ ସମସ୍ତ 11 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ବିଚାରକୁ ଅଣାଯାଇଥିଲା; ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଉକ୍ତ ଦେଓରାମ ମାରୁତି ପାଟିଲଙ୍କ ସମେତ 8 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ବିଚାର ସମୟରେ ଦେଓରାମ ମାରୁତି ପାଟିଲଙ୍କ ମାମୁଁ, ଯାହାଙ୍କ ନାମ ବିଶ୍ୱନାଥ, ଦେଓରାମ ମାରୁତି ପାଟିଲଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1 ଏବଂ 2 ହେଉଛନ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ଧୟାଙ୍କ ପୁଅ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 3 ଏବଂ 4 ହେଉଛନ୍ତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୁଧାଙ୍କ ପୁତୁରା । ଦେଓରାମ ମାରୁତି ପାଟିଲଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବାରୁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆକ୍ରୋଶ ରଖିଥିଲେ । 19 ଅଗଷ୍ଟ 1960ରେ, ବିଶ୍ୱନାଥ ଏବଂ ଜଣେ ମହାଦେଓ ପାଣ୍ଡୁ ପାଟିଲ ରାତି ପ୍ରାୟ 8.30 ସମୟରେ ଆଲିବାଗ ବାଟ ଦେଇ ପେଜାରି ଯିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଗାଁ ଛାଡିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଏକ ବନ୍ଧ ଦେଇ ଯାଉଥିଲେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ 1 ରୁ 4 ଲମ୍ବା ଲାଠି ସହିତ ପଛରୁ ଆସିଥିଲେ, ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1 ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ଲାଠିରେ ଏକ ବ୍ଲେଡ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଥିଲା । ସେମାନେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବାଡ଼େଇଥିଲେ, ଯାହାଫଳରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ହତ୍ୟା ମାମଲାରେ ଏହି ଚାରି ଅଭିଯୁକ୍ତ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍, କୋଲାବାଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା

ଯେ ମୃତକଙ୍କ ବିରୋଧରେ ସେମାନଙ୍କର ମିଳିତ ଆକ୍ରୋଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସେମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ମୃତକଙ୍କୁ ମାରିଦେଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଚାରିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ସାମୁହିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇ ମୃତକଙ୍କ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ମୂଳ ଅପରାଧ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରି ନ ଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଅନ୍ୟତ୍ର ଉପସ୍ଥିତି ଯୁକ୍ତି କରିଥିବାବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଆଳ ନେଇଥିଲେ । ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କହିଥିଲେ ଯେ ଚାରିଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୃତକଙ୍କୁ ପଛକୁ ନେଇଯାଇଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ସେ ପେଜାରୀ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଲାଠି ପ୍ରହାର କରି ତଳେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ । କୌଣସି ସାକ୍ଷୀ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆକ୍ରମଣରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ, ନାମିତ ହୋଇଥାଉ କିମ୍ବା ହୋଇନଥାଉ, ଉପସ୍ଥିତି ଥିବା କଥା କହି ନଥିଲେ । ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନେ ସତ୍ୟ କହୁ ନାହାଁନ୍ତି ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା କଥନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ସେ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅଧୀନରେ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାର ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଆବେଦନ ଆଗତ କରିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଆବେଦନ ଆଗତ କରାଯାଇ ନଥିଲା।ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରକାଶ କରେ ଯେ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନେ କାଶୀନାଥ ଏବଂ ଶ୍ରୀଧରଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପ୍ରମାଣକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାପାଇଁ ଢଳିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆବେଦନକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ଯେ ଏହି ଆବେଦନ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ବିଷୟରେ ସେମାନେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ଆକ୍ରମଣରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଆବେଦନ ପାଇଁ କୌଣସି ଆଧାର ନାହିଁ । ସେହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ, ମାନ୍ୟବର ବିଚାରପତିମାନେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ସହିତ ଆକ୍ରମଣରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରିବା ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ:

1963

କ୍ରିଷ୍ଣା ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟିଲ୍
ବନାମ
ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓ

"ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 ସହିତ ଏହି ଘଟଣାରେ ଜଡିତ ଥିଲେ । ଯେହେତୁ ଏହା ସମ୍ଭବ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ମହାଦେଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା କାହାଣୀ ଅତିରଞ୍ଜିତ ଥିଲା, ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି କହିବା ନିରାପଦ ହେବନାହିଁ । ଏହି ସମ୍ଭାବନାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯେ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅଧିକ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1, 3 ଏବଂ 4, ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିନଥାଇପାରନ୍ତି, ଆମେ ଏହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ବିଚାର କରୁନାହୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସହ ଏହି ଅପରାଧ କରିଛି, ତେଣୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 ଆଇ. ପି. ସି. ର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦୋଷୀ ଥିଲା ।"

ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ସେମାନେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1,3 ଏବଂ 4 କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ କି ନାହିଁ, ଏହା ସନ୍ଦେହଯୁକ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥାଇପାରନ୍ତି । ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ବିରୋଧରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅପିଲ ଦାୟର କରିଛନ୍ତି ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ତର୍କ ଏହିପରି ରଖାଯାଇପାରେ: ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ଜଜ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ ଉକ୍ତ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅପିଲ କେବଳ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ଥିଲା । ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ପ୍ରମାଣ କେବଳ ଚାରି ଜଣ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଥିଲା କାରଣ ମୃତକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ସାମୁହିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରି, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ତିନି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ଭାବରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 କୁ ଅସଙ୍ଗତ ଭାବରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ଏହାକୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ତର୍କ ହେଉଛି ଯେ ଯେତେବେଳେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଚାରି ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନି ଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ରଚନାତ୍ମକ ଦାୟିତ୍ୱ ଆଧାରରେ କେବଳ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରି ନଥାନ୍ତେ ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଏହି ତର୍କକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯଦିଓ 4 ଜଣ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ତଥା ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା, ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବେ ଯେ 4 ଜଣ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 3 ଜଣ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏକାଧିକ ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ରାୟର ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ପଠନ ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଆମେ ଧରିବା ଉଚିତ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ଯଦିଓ ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଚିହ୍ନଟ ହୋଇନଥିଲେ, 3 ଜଣ ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତି ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବେ । ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34ରେ କୁହାଯାଇଛି:

> "ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମୁହିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇ, ଏକ ଅପରାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଏ, ଏହିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମାନ ଭାବରେ ଦାୟୀ ହେବେ ଯେପରିକି ଏହା କେବଳ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା ।"

ଏହା ସୁସ୍ଥିରୀକୃତ ଯେ ଧାରାର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ସାମୁହିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏକ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯୋଜନାକୁ ସୂଚିତ କରେ ଏବଂ ଅପରାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଥିଲା । ଅପରାଧ ଘଟାଇବା ସମୟରେ ଉକ୍ତ ଯୋଜନାଟି ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ମଧ୍ୟ ବିକଶିତ ହୋଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତି ହେଉଛି ଯେ ଉକ୍ତ ଯୋଜନାଟି ଅପରାଧ ଗଠନ କରୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ହେବା ଉଚିତ । ଯଦି ଏହା ହୁଏ, ତେବେ ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଏହା ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବା ଉଚିତ ଯେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ସେହି ଅପରାଧ କରିବା ପାଇଁ ନାମିତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ଅନ୍ୟ ଏକ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଥିଲେ । କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଧାରା 34ର ପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବ ।

1963
କ୍ରିଷ୍ଣା ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟିଲ୍
ବନାମ
ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓ

(1) 'A', 'B', 'C' ଏବଂ 'D' ଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା-302 ଅନୁଯାୟୀ 'E' ର ହତ୍ୟା ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ଚାରିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ।

(2) A, B, C ଏବଂ D ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଉକ୍ତ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରମାଣ ଯୋଗାଡ଼ କରାଯାଏ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ଯେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ନାମିତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ, ସେହି ଅପରାଧରେ ମିଳିତ ଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

(3) A, B, C ଏବଂ D କୁ ଉକ୍ତ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରମାଣକୁ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ A, B, C ଏବଂ D ଅନ୍ୟ 3 ଜଣ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ ଅପରାଧ କରିଛନ୍ତି ।

ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହକଦାର ଯେ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ହତ୍ୟା ପାଇଁ ଦୋଷୀ, ଯଦିଓ ଅନ୍ୟ ତିନି ଜଣ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯାଏ, ଯଦି ଏହା ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରହଣ କରେ ଯେ ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଅପରାଧ ଘଟାଇବାରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ନାମିତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ, ଅଦାଲତ ସମାନ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବେ ଏବଂ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିବେ ଯଦି ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ ଅଭିଯୋଗରେ ଥିବା ତ୍ରୁଟି ଯୋଗୁଁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପକ୍ଷପାତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଅଦାଲତ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଦୁଇ କିମ୍ବା ଅଧିକ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିବେ ଯଦି ଏହା ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଯେ ସେମାନେ ଅପରାଧ ଘଟାଇବାରେ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ନ୍ୟାୟାଳୟ 4 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 3 ଜଣଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରନ୍ତି, କାରଣ ଏହା ଅଭିଯୋଗପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରେ କିମ୍ବା ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଲାଭ ଦେଇଥାଏ, ତେବେ ସ୍ଥିତି କ'ଣ ହେବ? ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏହା ସ୍ଥିର କରିପାରିବ କି ଯେ ଯଦିଓ ତିନି ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତି ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ? ଯଦି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି କରିପାରିଥାନ୍ତେ,

ତେବେ ଏହା ମାମଲାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରମାଣର ବିପରୀତରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଉଥିବା ଅଭିଯୋଜକଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ନୂତନ ମାମଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥାନ୍ତେ । ଏକ ଅଦାଲତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଏକ ମାମଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଯାହା ଅଭିଯୋଗରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଯାହା ବିଷୟରେ ପ୍ରମାଣରେ କୌଣସି ଆଧାର ନାହିଁ । ପ୍ରମାଣରେ କିଛି ଆଧାର ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅପରାଧ ଘଟିବାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ଏପରି ଆଧାର ଅଛି ତେବେ ମାମଲା ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ ।

ଏକ ଅଦାଲତ, ଏପରିକି ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ, ଅଭିଯୋଗରେ ନାମିତ 4 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 3 ଜଣଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିପାରିବେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନାହିଁ, ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିବେ ଯେ ଏକାଧିକ ଜଣ ଏହି ଅପରାଧ ଘଟିବାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହି ଯୁକ୍ତିର ସମର୍ଥନରେ *ମୋହନ ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* (1) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଛି । ସେଠାରେ, ଆବେଦନକାରୀମାନେ, ଅନ୍ୟ ତିନିଜଣଙ୍କ ସହିତ, ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ସହିତ ଧାରା 302 ତଥା ଧାରା 149 ସହିତ ଧାରା 323 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଦୌରା ଜଜ୍ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ, ଫଳସ୍ୱରୂପ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 3 ଜଣ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 147 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ଏବଂ ଧାରା 147 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେମାନଙ୍କ ଦଣ୍ଡବିଧାନକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନ କରିବା ଉପରେ, ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ଏବଂ 147 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ, ତେଣୁ ଧାରା 149 ଏବଂ 147 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଖରାପ ଥିଲା । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରମାଣ ଆଧାରରେ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଉକ୍ତ ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏକ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ

(1) [1962] Supp. 3 S.C.R. 848, 858

1963
କ୍ରିଷ୍ଣା ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟିଲ୍
ବନାମ
ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁବ୍ବା ରାଓ

ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ, ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ବିଚାର ସମୟରେ ଏବେ ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ସମାନ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏକୁ ନେଇ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି:

"ମାମଲା ମଧ୍ୟ ଉଠିପାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ ନେଇ ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଏକ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିଥିଲେ ।ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଯଦି ଉଭୟ ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ପ୍ରମାଣ ଅଭିଯୋଗରେ ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥାଏ ଏବଂ ଯଦି ଏପରି ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ହେବାକୁ ପାଞ୍ଚରୁ କମ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଛାଡି ଦୁଇ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଧାରା 149 ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ, ଏହା ସମ୍ଭବ ଯେ ଯଦିଓ ଅଭିଯୋଗରେ ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ବେଆଇନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିଥିବା ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ତଥାପି ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଯାହାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ନାମ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ଏପରିକି ଅପିଲରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଉପସଂହାର ପହଞ୍ଚିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରନ୍ତି ଯେ ଅଭିଯୋଗରେ ନାମିତ ଥିବା ଏବଂ ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା କିଛି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବା ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇ କିମ୍ବା ତିନି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ କେତେକ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ନାମ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଅଭିଯୋଗରେ ନାମିତ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବା ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗର ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ନାହିଁ, କାରଣ ପ୍ରମାଣ ଆଧାରରେ ତଥ୍ୟ ଅଦାଲତ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ସକ୍ଷମ ଯେ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତଥାପି ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ପାଞ୍ଚରୁ ଅଧିକ ଥିଲେ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଶେଷ ବର୍ଗର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଉକ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯତ୍ନଶୀଳ

ହେବାକୁ ପଡିବ ।କିନ୍ତୁ ଏପରି କୌଣସି ଆଇନଗତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ ଯାହା ଅଦାଲତକୁ ଏପରି ଉପସଂହାର ପହଞ୍ଚିବାରେ ବାଧା ଦେଇଥାଏ ।"

ଉକ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହା ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି ଏକ ମାମଲାର ଦୃଶ୍ୟମାନ କରୁଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ନଥିରେ ପ୍ରମାଣ ରହିଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି ଏକ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବେ । ଏହା ହୋଇପାରେ ଯେ ଅଭିଯୋଗ କେବଳ ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶ କରେ; ଏହା ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନେ କେବଳ ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ନେଇଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଥାଇପାରେ, ଯେପରିକି ଅଦାଲତ-ସାକ୍ଷୀ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସାକ୍ଷୀ କିମ୍ବା ପରିସ୍ଥିତିଗତ ପ୍ରମାଣ , ଯାହା ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୁକ୍ତ କିମ୍ବା ପ୍ରମାଣିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ନାମ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ, ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଆଧାରରେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବେ ଯେ ଅନ୍ୟମାନେ, ନାମିତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଭଳି ଉପସଂହାର ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଅଟେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ବାସ୍ତବରେ ଆମ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏକ ମାମଲା ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲା ଉକ୍ତ ତିନୋଟି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବାହାରେ ଅଛି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4କୁ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅଧୀନରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିବାବେଳେ, ଉକ୍ତ ସଂହିତାର ଧାରା 34 ସହିତ ଧାରା 302 ଅଧୀନରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ଭାବେ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଛି । ଏହା ଆଇନଗତ ଭାବେ ଏକ ଅସମ୍ଭବ ସ୍ଥିତି । ଯେତେବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ବୋଲି କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଲାଭ ଦେଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହେଲେ, ସେତେବେଳେ ଆଇନର ଫଳ ସମାନ ହେବ: ଏହାର ଅର୍ଥ ହେବ ଯେ ସେମାନେ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ 1, 3 ଏବଂ 4 ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାର ପ୍ରଭାବ ହେଉଛି ଯେ ସେମାନେ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଯଦି ସେମାନେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ, ତେବେ ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏହି ପାରସ୍ପରିକ ବିଧ୍ୱଂସକାରକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଅନୁଭବ କରି, ରାଜ୍ୟ

ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆମକୁ ଏହା କହିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲେ ଯେ ଯଦି ଉକ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ସମଗ୍ର ରାୟର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପଢ଼ାଯାଏ, ତେବେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ ଯେ ମାନ୍ୟବର ବିଚାରପତିମାନେ ଏହା କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ସହ ମିଶି ଆମେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାୟକୁ ଯତ୍ନର ସହ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛୁ । କିନ୍ତୁ ଅପରାଧରେ "ଅନ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ" ଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମାନ୍ୟବର ବିଚାରପତିଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ କେବଳ "ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱାରା ଘଟାଯାଇଥିବା ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଉକ୍ତ ତିନି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କୁ" ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ରାୟରେ ଗୋଟିଏ ବି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆମେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ତିଷ୍ଠି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଆମେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ 2 ର ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଭୁଲ ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆମେ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକୁ ବାତିଲ କରୁଛୁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ ।

ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:
ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ),
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।